

ЕРИК ФРАНК РЪСЕЛ НИШКА КЪМ СЪРЦЕТО

Превод от английски: Маргарита Златарова, 1974

chitanka.info

Стрелката на скалата подскочи, замря за миг, трептейки, и падна. След тридесет секунди отново скок, спиране в средата на скалата, падане. Още тридесет секунди и всичко това пак се повтаряше. И така, седмици, месеци, години...

Върхът на леката метална мачта, забодена в построеното от каменни блокове здание, се издигаше високо в небето, поднасяйки към звездите плоска метална чаша. От нея два пъти в минута се плискаше беззвучният пронизващ пространството сигнал:

— „Бунда–1“! Бип-бип-боп!... Бунда–1! Бип-бип-боп!...

Повтаряха го осемте синхронизирани репитера от пустинните островчета на залятата с вода планета — осем спици от гигантското колело, света, което бавно се въртеше около своята ос.

В черната пустош на безслънчевите светове, там някъде сред мъртвите изгаснали звезди, самотен кораб ловеше гласа на Бунда, коригираше своя вертикален и хоризонтален курс и уверено летеше по-нататък. Колко такива кораба бяха отминали! А той все така сам, все така сочеше пътя на хората, от които никога не чуваше отговора: „Благодаря, приятелю!“. Далечни, невидими с очи ракети чертаеха с мигновения блясък на избухнал пламък линии в бездната между извивките на галактиките и изчезваха. „Кораби, отминаващи в нощта...“^[1]

„Бунда–1“... Фар в глъбините на Вселената, мъничък свят със земна атмосфера и почти лишен от почва; планета — безкраен океан с малки, скалисти островчета, на които нямаше нито едно живо същество, с което би могъл да се сприятели човек. Но затова пък тук беше истински рай за рибите и различните водни животинки.

Това островче беше най-голямото късче суша сред безкрайната водна пустиня. За планетата Бунда–1 пространство от двадесет и две мили дължина и седем мили ширина беше истински континент. Континент, на който нямаше нито животни, нито птици, нито дървета, нито цветя, а само ниски, катерещи се по камъните храстчета с възлести, сгърчени клонки, лишеи и гъби. Фауната се състоеше от около петдесет вида насекоми, които се изяждаха едни други и затова не можеха да се разплодят в достатъчно количество. И това бе всичко.

Над планетата бе застинала тишина — най-страшната тишина, без никакви звуци. Лекият ветрец не въздишаше, преди да затихне, никога не ревеше негодуваща буря. По време на прилив морето

неохотно изпълзваше по скалите и после безсилно спадаше — десет дюйма нагоре и десет надолу, точно като часовник, без плисък, без шум, без лекото пращане на пукаща се пяна. Насекомите бяха неми. От петдесетте вида нито едно не умееше да жужи, да бръмчи, да цвърти... Бледните тела на лишеите и разкривените ръце на храстите никога не помръдваха, сякаш не бяха растения, а причудливи същества, вкочанени във вечно безмълвие.

Зад къщата имаше зеленчукова градина. Строителите на фара бяха превърнали половин акр скалиста повърхност от острова в нещо като почва с три фута дълбочина. Там посадиха земни растения. От цветните семена не поникна нито едно, но някои сортове зеленчуци се оказаха по-невзискателни. Пораснаха петдесетина грудки цвекло, спанак, зеле, лук. Луковиците ставаха колкото футболна топка. Той не ядеше лук, защото не можеше да понася тая воняща гадост, но все пак го садеше и го отглеждаше тъй грижливо, както и другите зеленчуци. Все пак това бе някакво занимание, а и му беше приятно да чува познатия звук на лопатата, която потъва в пръста.

Стрелката трепна, замря и падна. Ако я гледаш дълго и често, може да те хипнотизира. Понякога изпитваше налудничавото желание да измени привичния ход на стрелката, да наруши кода на предаването и да чуе нещо ново, радостно — безсмислено. Нека чашата изплиска към изумените звезди едно неразбираемо „Дандас троп шентермиф. Бим-бам-бом! Дандас троп шентермпф. Бим-бам-бом!“.

Това се бе случвало неведнъж. Можеше да се повтори отново. Съвсем наскоро един лек крайцер едва не се вряза в една планета от системата Вълк. Тамошният фар бе започнал да предава някаква безсмислица. Безумието на един човек едва не струва живота на двете хиляди пътници от междупланетния лайнер.

Работата на фара означаваше десет години пълна самота, извънредно висока заплата и гордото съзнание, че вършиш нещо много полезно за обществото. Всичко това е твърде привлекателно, когато човек е млад, решава бързо и има под краката си надеждната твърд на планетата Земя. Но действителността се оказва всъщност жестока, безпощадна и непоносима за мнозина. Човек не може да живее сам!

— Вие сте от Хибридските острови? Чудесно! Необходим ни е наблюдател за фара на станцията „Бунда-1“. Вие сте тъкмо човекът, когото търсим. За вас ще бъде значително по-леко, отколкото за

другите. Представете си, че сте се озовали съвсем самотен на остров Бенбекула, да речем — точно това ви чака на „Бунда“. Да се изпрацат там градски жители е безсмислено: с цялата си техническа подготовка те рано или късно ще се побъркат само защото там липсват улични светлини. Роденият на Хибридските острови е просто създаден за „Бунда“. Защото човек не изпитва носталгия към нещо, което никога не е имал, а на „Бунда-1“ ще видите това, което цял живот ви е обкръжавало — скалисти острови, морски простори. Съвсем като във вашата родина!

Съвсем като в родината!

В Родината...

Тук вълните никога не лижеха брега, имаше чакъл, пъстри раковини, дребни същества, прилични на рачета. Под водата сънно се полюшваха водорасли, преминаваха на стада риби, досущ като земните. Понякога бе хвърлял от брега въдица, улавял бе някоя риба, но после я сваляше от кукичката и я хвърляше обратно в морето — на свобода, която сам той не притежаваше.

Тук от зелената вода не се издигаха старите блокове на каменния вълнолом, в залива не вдигаха котва неспокойно пухтящи влекачи. Никой не насмоляваше лодки на брега, никой не кърпеше мрежи. Не се търкаляха с грохот бъчви по калдъръма, нямаше кранове, които да издигат във въздуха блестящи късове лед, от трюма към палубата не изскачаше мятаща се сребриста риба. И в неделната вечер никой не мислеше за онези, които са в морето.

Учените от Земята вършеха чудеса, когато им се поставяше някаква техническа задача. Например главната станция на „Бунда-1“ беше полуавтоматична, нейните осем репитера бяха изцяло автоматизирани и се хранеха от атомни генератори, изчислени да работят сто години без презареждане. Могъщият глас на станцията летеше в астралната бездна към звездния прах на безбройните светове. Единственото, което не достигаше на „Бунда“, за да осигури стопроцентова надеждност, беше едно контролно устройство, умно, енергично и решително, един аварийен механизъм, който би превърнал станцията в изцяло самоуправляваща се система. С други думи — необходим бе човек.

Точно тук учените направиха малка засечка. Трябваше човек. Но нали човекът не беше детайл, него не можеш да го изчислиш, да го

обработиш и да го съединиш с други детайли, за да функционира! Те разбраха това с малко закъснение — едва след като полудя и третият наблюдател на фара и трябваше да го отведат на Земята. Три случая на психично разстройство са сравнително малко за една организация, която управлява четиристотин станции на необитаемите планети — по-малко от един процент. Но три е с три единици повече от нула и никой не можеше да гарантира, че числото нямаше да се увеличи: безумието скоро настигаше някои, но други му се съпротивяваха по-дълго. И тогава учените промениха тактиката. Започнаха да подлагат кандидатите на безпощадни експерименти, прекарвайки ги през жестоки изпитания, които трябваше да сломят слабите и да закалят силните, годни за работа на фара. Но твърде скоро се наложи да се откажат от тези проверки: нужни бяха много хора, малцина се съблазняваха от длъжността наблюдател на фар, а мнозина излизаха от играта при проверката.

Учените предлагаха ту един, ту друг изход, но всичките им теории претърпяваха крах.

Последното им изобретение беше така наречената „нишка към сърцето“.

Човекът, разсъждаваха те, е дете на Земята. Трябва от неговото сърце до сърцето на Земята да се протегне нишка. Докато тази нишка съществува, неговият разум ще остане ясен. Той ще преживее и десет години в самота, без веднъж да усети пристъп на мъка.

Но как да намерят такава нишка към сърцето?

— „Шерше ла фам!“ — заяви един от тях и тържествуващо изгледа колегите си над очилата.

Започнаха да обсъждат този вариант и го отхвърлиха: във въображението си учените видяха най-ужасните последици от подобна стъпка: от убийство до раждане на младенци. И после заради неслужебни единици би трябвало да удвоят запасите от продукти, които доставяха на такова огромно разстояние.

Исключено!

Може би куче? За много планети, където кучето би могло само да си намира храна, това бе разрешение. Но какво би станало на Бунда-1 и на подобните ней планети? Товарът на космическите кораби се изчисляваше до грам и още не бе дошло времето да пренасят през просторите на Вселената храна за песове.

Първата „нишка към сърцето“ се оказа жалък механичен ерзац, макар да притежаваше едно неоспоримо достойнство: той нарушаваше безмълвието, тегнещо като проклятие над Бунда. Корабът, който веднъж в годината превозваше продуктите, му хвърли магнитофон с петдесет ролки. Два месеца той слуша звукове — не само музика и човешка реч, но и родните гласове на Земята: рева на крайградското шосе в събота вечер, грохот на влакове, камбанен звън на църква, весел шум от училищен двор през междучасие — слабо ехо от живота, който живееха другите някъде непостижимо далеч. Когато за пръв път включи магнитофона, той беше щастлив. Десетият му навя скука, двадесетият го доведе до отчаяние. Тридесети път нямаше.

Стрелката на прибора скочи, затрептя и се успокои.

— „Бунда-1“. Бип-бип-боп!...

Магнитофонът събираше прах в ъгъла. Някъде там, отвъд звездните мъглявини, живееха негови братя, също тъй самотни. Те не го чуваха и той не ги чуваше. Те бяха недосегаеми, техните светове се движеха, въртяха се по орбитите си, изминаваха определения им път. А той седеше и гледаше стрелката, оглушен от неестествената тишина.

Преди осем месеца, ако се мери в земно време, една ракета му донесе доказателството, че учените мъже от Земята все още се мъчеха да протегнат нишка към сърцето му. В товара, който корабът изтърси на повърхността на Бунда, преди да потъне в пустошта, имаше малко сандъче и книжка. Той освободи сандъчето от лекия парашут, отвори капачето и видя чудовище с изпъкнали очи. То обърна триъгълната си главица и впи в него хладен неподвижен поглед. После размърда дългите си нелепи крайници — искаше да се измъкне. Той бързо хлопна капака и взе упътването.

Там пишеше, че неговият нов приятел се казва Джейсън и е опитомена богомолка — рядко смирено същество, което само ще си намира храна: на Земята му бяха предложили няколко насекоми от фауната на Бунда и то ги бе изяло с удоволствие. В заключение авторите на упътването радостно съобщаваха, че в много страни по Земята децата обичат богомолките и си играят с тях.

Значи ето докъде бяха стигнали учените в своите упорити търсения: бяха решили, че нишката към сърцето трябва да е някакво живо същество, родено на Земята и способно да живее в други светове. Но те не бяха пресметнали най-важното: в чужбина човек тъгува за

това, към което е привикнал. По-добре да му бяха изпратили котка! Наистина на Бунда нямаше мляко, но нали морето беше пълно с риба. Не че кой знае колко обичаше котките, но те умееха да мяукат, да мъркат и фучат... А това ужасно същество в сандъчето не издаваше нито звук. Господи, но кой от жителите на Хибридските острови поне веднъж в живота си е виждал богомолка — това прилично на миниатюрен марсианец чудовище, като тия, които ни се присънват в кошмарите. На него не му се беше присънвало, но и не съжеляваше.

Нито веднъж не взе Джейсън в ръце, нито веднъж не го пусна от сандъчето. Богомолката стоеше на своите дълги и тънки крачета, следеше го с леден поглед, обръщаше зловещо главичката си и мълчеше. Първия ден ѝ даде скакалец, намерен сред лишеите. Когато Джейсън откъсна главата на своята жертва и започна да я яде, той почувствува, че му се повдига. През нощта сънува богомолки с гигантски размери, разтворили над него хищна паст.

След две седмици разбра, че няма да издържи повече. Отнесе сандъчето на няколко мили от къщата, отвори го и захвърли животното. Джейсън го погледна със змийски поглед и изчезна в храстите. Сега на Бунда имаше двама земляни, но те не можеха да си помогнат един на друг.

— „Бунда-1“! Бип-бип-боп!

Скок, спиране в средата на скалата, падане... И нито дума за поздрав от летящия в тъмнината кораб, нито звук наоколо, само петдесет безмълвни механични записа в ъгъла. Чужд, призрачен живот в чужд, призрачен свят, който с всеки изминат ден ставаше все по-неправдоподобен.

Ами ако повреди станцията и започне да я поправя, за да си създаде поне привидно работа, оправдаваща човешкото съществуване? Не, хиляди хора там щяха да заплатят с живота си — твърде висока цена за лекарство против скука.

Или пък, след като проседи определеното време до приборите, да отиде на север и да потърси дребното уродче, да го позове, позове с надеждата никога да не дотича при този вик:

— Джейсън! Дейсъ-ъ-ън!

Някъде там, из пукнатините, сред камъните, богомолката ще обърне триъгълната си главичка с огромни, омагьосващи очи. Ех, ако Джейсън цвъртеше като жътварче, той може би щеше да се примири и

дори да се привърже към него, като знае, че това смешно цвърчене е богомолски език. Но Джейсън мълчеше също тъй враждебно и непроницаемо, както затвореният и настръхнал свят на Бунда.

Той провери предавателя и автоматите на осемте ревящи в пустотата репитера и легна в леглото. За хиляден път се замисли дали ще издържи десетте години или ще полудее.

Ако полудее, лекарите ще се вкопчат в него и ще започнат да мъдруват, търсейки причината на болестта и лекарство против нея. О, те са толкова хитри! Но тяхната прехвалена хитрост тук се оказва безсилна...

Заспа тежък и мъчителен сън.

Това, което отначало приемаме за глупост, понякога се превръща в бавна мъдрост. И най-сложната проблема може да се разреши, ако се мисли над нея седмица, месец, година, десет, макар че отговорът ни е нужен днес, веднага, незабавно.

Дойде редът и на това, което наричаха „нишка към сърцето“.

Товарният кораб „Хендерсън“ изплува из звездните купове, започна да се увеличава, да наедрява, включените антигравитатори засвистяха и той увисна над главния предавател на височина две хиляди фута. Да кацне и да отлети не му стигаше горивото. Затова просто спря за миг, хвърли резултата от последното постижение на учените, протягащи нишка към сърцето, и отново литна в черната бездна. Товарът полетя към забулената в мрак Бунда като вихър от едни сиви снежинки...

* * *

Той се събуди на разсъмване, без да знае за нощния гост. Ракетата, която му носеше ежегодно продукти, трябваше да пристигне едва след четири месеца. Погледна с още сънени очи часовника до леглото и смръщи чело, като се опитваше да разбере какво го е събудило така рано. Някаква смътна сянка пропълзя в съня му.

Какво беше това?

Звук... Звук!

Седна и се послуша. Отново чу звук, приглушен от разстоянието и дебелите стени. Приличаше на вик на бездомно котенце... на жален

детски плач...

Не, счуло му се е. Очевидно вече полудява. Четири години беше издържал, но останалите шест ще трябва да изкара онзи доброволен затворник, който ще заеме мястото му. Той чува несъществуващи звуци — верен признак за душевно разстройство.

Но звукът долитна отново.

Той стана, облече се и приближи до огледалото. Не, лицето, което го гледаше оттам, не беше лице на маниак; беше развълнувано, пребледняло, но не тъпо и безумно.

Отново изплака дете.

Отиде в апаратната и погледна пулта. Стрелката все така методично трепкаше, замръзваше за секунда и падаше.

— Бунда-1! Бип-бип-боп!

Тук всичко беше в ред. Върна се в спалнята и напрегнато се вслуша. Нещо... някой ридаше в сумрачното утро над беззвучно надигащата се вода.

С трепереци пръсти натисна бравата, бутна вратата и застана тръпнещ на прага. Звукът се втурна към него, долетя, притисна се нежно и нахлу в сърцето му. Той се задъха. С мъка се откъсна от вратата, влетя в склада и натъпка джобовете си с бисквити. На прага се препъна, падна, но не почувствувал болка, скочи и се втурна, без да търси пътека, натам, където се белееше чакълът на крайбрежната ивица, без да усети, че хлипа от щастие. До самата лениво пълзяща по скалите вода се спря със сияещи очи и разтвори ръце. И чайките, стотиците чайки, закръжаха, размахаха криле над него. Те кълвяха лакомо протегнатите към тях бисквити, суетяха се в краката му по пясъка, крещяха пронизително...

В техния крясък той чуваше песента на пустинните острови, химна на вечното море, дивата, ликуваща мелодия — гласа на родната Земя.

[1] Стих из „Легенди на крайпътния хотел“ от американския поет Лонгфелоу. ↑

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 15,16/1974 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.